

СТАНОВИЩЕ

от проф. д.пс.н. Наталия Хр. Александрова

член на научно жури за придобиване на образователна и научна степен

„Доктор”

Област на висше образование „Социални, стопански и правни науки”

Професионално направление 3.2. „Психология”

„ЛИЧНОСТЕН ПРОФИЛ НА ЮНОШИ С ПРОБЛЕМНА

УПОТРЕБА НА ПСИХОАКТИВНИ ВЕЩЕСТВА”

дисертационна разработка на

Росица Желязкова Рачева

Дисертационният труд внася още един щрих към проблемите, свързани с употреба и злоупотреба на психоактивни вещества и това допринася за обогатяването на познаването на тези проблеми. Това знание от своя страна хвърля мост към създаването на по-ефективни средства и психологически стратегии за справяне с посочените проблеми. Лично аз смятам, че приносът е по посока на прогнозиране и навременна превенция, в което е заложено призиванието и конкретната психологическа работа на специалистите –психолози.

Достатъчно убедително обзорната част на дисертационната разработка очертават теориите, свързани с употреба на ПАВ-биологични и психологични. Детайлно е разгледан био-психо-социалният модел, който се използва най-широко от изследователите, защото най-точно обяснява комплицираната природа на зависимостта и е заложен като рамка на теоретичния модел на изследването в дисертацията. Анализирани са факторите, свързани с формирането на проблемна употреба на психоактивни вещества в юношеска възраст, като рискови се определят биологичните фактори, семейството и родителите, връстници, училище, контекстуални фактори и индивидуални фактори. В литературният преглед на дисертационната разработка се разглеждат и факторите за начална и продължаваща употреба, както задълбоченото представяне и разглеждане на личностния профил на юноши, злоупотребяващи или

зависими от психоактивни вещества. И тук анализът диференцирано представя личностни характеристики при юноши, злоупотребяващи или зависими от ПАВ, както и личностните характеристики и психопатология при юноши с разстройства, свързани с употребата на ПАВ.

Г-жа Рачева показва добро и задълбочено познаване на изследвания и проучвания, отнасящи се до юношите с проблеми в употребата на ПАВ. Прави впечатление мултидимензионалният теоретичен модел, структуриран на основата от проучвания и анализи, реализирани във вече споменатата обзорна част. В моделът е залегнал фокусът върху социално-демографските фактори, личностни особености и същностни характеристики на употребата на ПАВ.

Коректно са изведени задачите, хипотезите на проучването, изследваните лица, както и методите на изследването.

Анализите в изследователската част са коректни, но лично на мен в дефицит като цяло са ми психологическите интерпретации на получените резултати. В този смисъл професионалната психологическа интерпретация би била една важна психологическа основа за конструирането на приложно-практически техники и инструменти за превенция и справяне с проблемите на юношите, употребяващи психоактивни вещества. При извеждането и обосноваването на хипотезите и по-точно хипотеза №4 „Юношите с проблемна употреба на ПАВ се характеризират с повишени равнища на проблеми, свързани със социалното функциониране и по-конкретно частна хипотеза 4. 2. Семейни проблеми-тук бих искала да отбележа, че д-р Юрий Кацаров защити дисертационен труд в тази област и би било редното да се отбелязва този скромен принос и за нашата страна.

Научна коректност и лоялност е, че в оценката на своя труд г-жа Рачева показва като изтъква ограниченията на изследването. По този начин тя самата задава перспективи на бъдещи търсения, проучвания по посока на по-широко разглеждане на проучваните проблеми.

Искам да подчертая, че представената разработка е резултат от коректно проучване, задълбочен професионален анализ, точност и адекватност на методическите техники, които по принцип са качества, определящи научноизследователските нагласи и личностни ценности в професионален план. Авторефератът отразява адекватно дисертационното изследване. С това бих искала да изтъкна, че г-жа Росица Рачева притежава необходимите ценни качества за научно търсене, което е основание за очаквания за по-нататъшни проучвания на проблемите в този труден, но актуален сектор на науката психология.

Считам, че дисертационният труд напълно отговаря на изискванията за придобиване на образователната и научна степен „доктор” и Росица Рачева напълно я заслужава. В този смисъл моята подкрепа и положителна оценка на представения труд е без съмнение положителна и ще гласувам с „Да” за присъждането и на образователната и научна степен „доктор”.

4.11.2014г.

Проф. дпсн Наталия Александрова

